

دوره دهم - سال چهارم

تاریخ چاپ: ۱۳۹۸/۹/۱۸

شماره چاپ: ۱۷۱۲

شماره ثبت: ۶۸۷

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

۱۲. وزارت امور خارجه

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۶۷۸۸

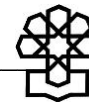
دی ماه ۱۳۹۸

معاونت پژوهش‌های سیاسی - حقوقی
دفتر مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۳	مقدمه
۳	۱. اعتبارات وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور
۷	۲. مقایسه بودجه وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور
۱۳	۳. تحلیل و ارزیابی
۱۵	پیشنهاد
۱۶	منابع و مآخذ

بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۱۲. وزارت امور خارجه

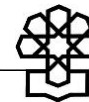
چکیده

• مقایسه اعتبارات تخصیص یافته به وزارت امور خارجه در لایحه برنامه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در قیاس با بودجه مصوب این وزارتخانه به نحوی که در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ منعکس شده است، در بخش اعتبارات هزینه‌ای (بدون در نظر گرفتن اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای) از افزایش ۱۷/۳۹ درصدی بودجه وزارت خارجه نسبت به سال گذشته حکایت دارد. این امر نشان می‌دهد که روند رشد سالیانه اعتبارات این وزارتخانه برخلاف سال گذشته به شرایط متعارف و معمولی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ جریان داشت بازگشته است. درحالی که تا سال گذشته افزایش بودجه وزارت امور خارجه در یک محدوده مشخص محقق می‌شد، اعتبارات این نهاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با فرا رفتن از این قاعده، رشد بیش از ۴۳ درصدی را تجربه کرد. این درحالی است که درصد افزایش بودجه نهاد اصلی حوزه روابط خارجی کشور به‌طور میانگین کمتر از ۲۰ درصد بود. بدین ترتیب افزایش ۱۷ درصدی اعتبارات وزارت خارجه حاکی از آن است که روند سابق رشد اعتبار این نهاد برای سال ۱۳۹۹ نیز تکرار شده است، البته باید خاطرنشان کرد که این افزایش تنها براساس محاسبه اعتبارات هزینه‌ای این وزارتخانه نسبت به سال قبل صورت گرفته است، حال آنکه اضافه کردن ارقام مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای آن، رشد اعتبارات آن را تنها تا ۶/۳۳ درصد تأیید می‌کند.

• مجموع اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به وزارت امور خارجه از جمله بخش مربوط به همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی، سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات و مرکز آموزش روابط بین‌الملل در سال ۱۳۹۹ مطابق با جدول ۱-۷ ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، معادل ۲۵،۶۱۲،۱۷۸ میلیون ریال تعیین شده است.

• اعتبار عمده طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت امور خارجه شامل «گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت امور خارجه»، «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات» و «تعمیرات اساسی ساختمان‌ها» می‌شود و برای سایر طرح‌ها از قبیل احداث سرکنسولگری در هرات، دمشق و مانیل و یا احداث و تکمیل ساختمان نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، بودجه‌ای برای سال ۱۳۹۹ تخصیص داده نشده است.

- مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت امور خارجه و اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این وزارتخانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور به رقمی معادل ۲۸,۳۵۲,۸۸۶ میلیون ریال بالغ می‌شود.
- مقایسه درآمدهای وزارت امور خارجه در لایحه بودجه ۱۳۹۹ کل کشور و قانون بودجه ۱۳۹۸، نشان می‌دهد که «درآمدهای حاصل از خدمات کنسولی» این وزارتخانه ۸۰ درصد افزایش داشته و دو ردیف درآمدی شامل «درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (ازجمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)» و «درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها» به لایحه بودجه ۱۳۹۹ اضافه شده است، حال آنکه در قانون بودجه ۱۳۹۸ این دو ردیف درآمدی وجود نداشت. «درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی» نیز در مرکز آموزش روابط بین‌الملل ۲۰ درصد کاهش داشته است.
- هرچند موضوع تحریم، کم‌وبیش اعتبارات همه دستگاه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، اما نوع مأموریت‌ها و فعالیت‌های وزارت امور خارجه که عمدتاً جنبه فرامرزی دارد بیش از هر نهاد دیگری هزینه تحریم را برای این دستگاه مضاعف می‌کند. این مسئله بستر توجیهی افزایش بودجه وزارت خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور را تقویت و امکان دفاع از آن را بیشتر می‌کند. به‌ویژه آنکه تحریم‌ها، محدودیت‌های جدی از حیث نقل‌وانتقال مالی و ارسال پول برای نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج از کشور ایجاد می‌کند.
- ازجمله وظایف مهم و مبرم وزارت امور خارجه در دوره بازگشت و تشدید تحریم‌ها موضوع تقویت دیپلماسی اقتصادی است. پیگیری موفق این امر از طریق ایجاد و توسعه فضاهای تنفس جدید اقتصادی در عرصه بین‌المللی می‌تواند در کاستن از بار فشار ناشی از تحریم‌ها تأثیرگذار باشد. طبعاً پیگیری و اجرای دیپلماسی اقتصادی موفق نیازمند تخصیص منابع و اعتبارات مکفی و متناسب است. باین‌حال ارقام در نظر گرفته شده برای این مأموریت وزارت امور خارجه از چنین تناسبی حکایت ندارد.
- نکته دیگر آنکه علی‌رغم اهمیت کارزار دیپلماسی عمومی در دنیای امروز و با وجود اینکه سرمایه‌گذاری روی این موضوع برای جمهوری اسلامی ایران در عصر تشدید تحرکات ایران‌هراسانه دشمنان منطقه‌ای و بین‌المللی از اهمیت به مراتب بالاتری برخوردار است، شاهد حذف برنامه دیپلماسی عمومی از برنامه‌های وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور و عدم تخصیص اعتبار برای آن در این لایحه هستیم. از این‌رو این سؤال وجود دارد که در شرایط نیاز شدید کشور به تقویت دیپلماسی عمومی در فعالیت‌های فرامرزی خود، براساس چه ملاحظات و محاسباتی اعتبار مربوط به آن از ردیف بودجه وزارت امور خارجه حذف شده است.
- وزارت امور خارجه در چارچوب کارزار دیپلماسی اقتصادی برای کاستن از فشار تحریم‌ها می‌تواند نقش مؤثری ایفا کند و به‌طور همزمان از طریق پویش‌ها و تلاش‌های دیپلماتیک در راستای

خنثی‌سازی اقدامات معطوف به ائتلاف‌سازی علیه ایران گام بردارد. چنین وظیفه خطیری قطعاً نیازمند ملزوماتی است که برخورداری از منابع مالی مکفی از مهم‌ترین آنهاست. از این‌رو به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی توصیه می‌شود که در شرایط وجود محدودیت‌ها برای افزایش بودجه دستگاه‌های دولتی، حتی‌المقدور از تصمیماتی که منابع مالی وزارت امور خارجه مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور را کاهش می‌دهند، اجتناب ورزند تا این وزارتخانه بتواند به‌نحو بهتری به پیگیری وظایف و مأموریت‌های خطیر خود در سال آینده بپردازد.

• پیشنهاد دیگر به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی این است که با توجه به حذف اعتبار مربوط به موضوع دیپلماسی عمومی در ردیف بودجه وزارت امور خارجه، در فرایند بررسی و تصویب بودجه این وزارتخانه، به‌طور دقیق دلایل مربوط به این تصمیم را از مسئولان مربوطه، خاصه مسئولان سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور خارجه جویا شوند و حتی‌المقدور برای بازگشت اعتبار این بخش به ردیف بودجه وزارت خارجه اقدام ورزند.

مقدمه

لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، اعتبارات تخصیص یافته به دستگاه‌های مختلف جهت اجرا و پیشبرد وظایف و مأموریت‌های خود را به تفصیل تعیین کرده است. در این میان به وزارت امور خارجه نیز که به‌عنوان مجری سیاست‌های کشور در حوزه روابط خارجی فعالیت می‌کند، اعتبارات مشخصی تخصیص یافته است. در گزارش حاضر پس از تشریح میزان اعتبارات وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال آینده کشور و مقایسه این اعتبارات با بودجه آن در سال ۱۳۹۸، برخی مسائل و ملاحظات مرتبط با بودجه این نهاد که با کارکرد و عملکرد آن در حوزه سیاست و روابط خارجی ارتباط وثیقی دارند، مطرح خواهد شد.

۱. اعتبارات وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور

در لایحه پیشنهادی بودجه کل کشور برای سال ۱۳۹۹، اعتبارات دستگاه‌های سیاستگذار براساس برنامه‌های مشخص شده برای هر دستگاه در جدول ۷ ماده‌واحد ارائه و در جدول شماره ۷-۱ نیز اعتبارات هزینه‌ای دستگاه‌های مجری مشخص شده است. مجموع اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به وزارت امور خارجه از جمله بخش مربوط به همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی، سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات و مرکز آموزش روابط بین‌الملل در سال ۱۳۹۹ مطابق با جدول ۱-۷ ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹، معادل ۲۵،۶۱۲،۱۷۸ میلیون ریال تعیین شده است. جزئیات مربوط به این ارقام در جدول ذیل قابل ارائه است:

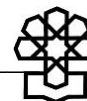
جدول ۱. اعتبارات هزینه‌ای وزارت امور خارجه مطابق با جدول ۱-۷ ماده‌واحد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور (میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان دستگاه سیاستگذار / برنامه	هزینه‌ای										تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			
		عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد ۱۳۹۹				عمومی ۱۴۰۰	عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد ۱۳۹۹				عمومی ۱۴۰۰
				عمومی	اختصاصی	جمع	یارانه‌ها				عمومی	اختصاصی	جمع	یارانه‌ها	
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۱۰,۸۹۲,۸۳۵	۱۳,۴۹۱,۰۰۰	۵,۸۷۷,۶۹۸	۱۵,۶۰۰,۰۰۰	۲۱,۴۷۷,۶۹۸	۰	۶,۴۶۵,۴۶۸	۷۵۱,۵۰۰	۸۴۶,۰۰۲	۳۴۰,۰۰۸	۲,۴۰۰,۰۰۰	۲,۷۴۰,۰۰۸	۰	۳۴۰,۰۰۸
۱۰۷۰۰۲	وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۲۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۷۰۰۴	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۱,۵۲۷,۷۵۰	۱,۹۳۲,۵۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	۴,۴۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۷۰۰۶	مرکز آموزش روابط بین‌الملل	۵,۸۹۶	۱۴,۳۶۰	۱۴,۴۸۰	۲۰,۰۰۰	۳۴,۴۸۰	۰	۱۵,۹۲۸	۰	۷۰۰	۷۰۰	۰	۷۰۰	۰	۷۰۰

در جدول ۷ ماده‌واحد نیز بودجه وزارت امور خارجه به‌عنوان دستگاه سیاستگذار، براساس برنامه‌های مشخص شده برای آن به‌شرح جدول ذیل آمده است:

جدول ۲. بودجه دستگاه سیاستگذار وزارت امور خارجه در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ (میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان دستگاه سیاستگذار / برنامه	هزینه‌ای										تملك دارایی‌های سرمایه‌ای			
		عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد ۱۳۹۹				عمومی ۱۴۰۰	عملکرد ۱۳۹۷	مصوب ۱۳۹۸	برآورد ۱۳۹۹				عمومی ۱۴۰۰
				عمومی	اختصاصی	جمع	یارانه‌ها				عمومی	اختصاصی	جمع	یارانه‌ها	
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۱۲,۴۲۰,۴۹۸	۱۵,۵۰۱,۸۸۳	۹,۹۵۶,۷۳۰	۱۵,۶۰۰,۰۰۰	۲۵,۵۵۶,۷۳۰	۰	۱۰,۹۵۲,۴۰۴	۷۴۱,۷۵۰	۸۳۷,۰۰۲	۱۹۰,۰۰۸	۰	۱۹۰,۰۰۸	۰	۱۹۰,۰۰۸
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی	۲,۵۸۵,۰۵۵	۳,۲۴۲,۴۹۴	۱,۴۱۲,۶۷۵	۳,۹۰۰,۰۰۰	۵,۳۱۲,۶۷۵	۰	۱,۵۵۳,۹۴۴	۰	۰	۱۹۰,۰۰۸	۰	۱۹۰,۰۰۸	۰	۱۹۰,۰۰۸
۱۰۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه حمایت و استیفای حقوق ایرانیان خارج از کشور و جلب مشارکت آنها در توسعه ملی	۱,۰۸۰,۸۷۱	۱,۱۶۳,۱۹۱	۵۰۶,۷۷۴	۳,۹۰۰,۰۰۰	۴,۴۰۶,۷۷۴	۰	۵۵۷,۴۵۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۰۲۰۲۴۰۰۰	برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی	۱,۵۲۷,۷۵۰	۱,۹۳۲,۵۰۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	۴,۰۰۰,۰۰۰	۰	۴,۴۰۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۰۲۰۴۸۰۰۰	برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی	۲,۵۰۸,۶۸۰	۴,۰۰۷,۷۴۳	۱,۷۳۴,۵۲۶	۳,۹۰۰,۰۰۰	۵,۶۳۴,۵۲۶	۰	۱,۹۰۷,۹۷۸	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۰۲۰۵۳۰۰۰	برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف	۲۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۰۰,۰۰۰	۰	۱۱۰,۰۰۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰۰۲۱۰۳۰۰۰	برنامه تنظیم و توسعه روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه) و نهادهای بین‌المللی	۴,۶۹۸,۱۴۲	۵,۰۵۵,۹۵۵	۲,۰۲۰,۷۵۵	۳,۹۰۰,۰۰۰	۶,۱۰۲,۷۵۵	۰	۲,۴۲۳,۰۳۱	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰

ازسوی دیگر در پیوست شماره ۱ لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای دستگاه‌های اجرایی تعیین شده است. براساس این، مجموع اعتبارات وزارت امور خارجه به شرح جدول ذیل قابل ارائه است.

جدول ۳. اعتبار طرح‌های تملک دارایی سرمایه‌ای وزارت امور خارجه در سال ۱۳۹۹

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	برآورد ۱۳۹۹
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی	۱۹۰,۰۰۸
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۱	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۲	تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۳	خرید ساختمان‌های استیجاری نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۴	احداث دفتر سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - هرات	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۵	احداث دفتر، اقامتگاه و مهمانسرای سفارت جمهوری اسلامی ایران - دمشق	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۶	احداث دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران - مانیل	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۷	احداث و تکمیل ساختمان ۱۴ نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۸	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۱۲۰,۰۰۰
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۹	تعمیرات اساسی ساختمان‌ها	۷۰,۰۰۰
۱۰۰۲۰۰۷۰۱۰	احداث دفتر نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در ژنو	۱
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۴	گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت امور خارجه	۱۵۰,۰۰۰

طبق جدول فوق، اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت امور خارجه در لایحه بودجه در قالب دو برنامه «ارائه و بهبود خدمات کنسولی» و «توسعه دولت الکترونیک» مشخص شده است. اعتبارات عمده در این بخش، شامل «گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت امور خارجه»، «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات» و «تعمیرات اساسی ساختمان‌ها» می‌شود و برای سایر طرح‌ها از قبیل احداث سرکنسولگری در هرات، دمشق و مانیل و یا احداث و تکمیل ساختمان نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور، بودجه‌ای برای سال ۱۳۹۹ تخصیص داده نشده است. در پیوست دوم لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ که به موضوع درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و مالی دستگاه‌ها در سال ۱۳۹۹ اشاره می‌شود، میزان درآمدهای وزارت امور خارجه و مرکز آموزش روابط بین‌الملل به شرح جدول ذیل آمده است:

جدول ۴. درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی وزارت امور خارجه

(میلیون ریال)

شماره طبقه‌بندی	عنوان	درآمد عمومی			درآمد اختصاصی			جمع کل	
		ملی	استانی	جمع	ملی	استانی	جمع	ملی	استانی
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۶۴,۰۰۰	۰	۶۴,۰۰۰	۱۸,۰۲۰,۰۰۰	۰	۱۸,۰۲۰,۰۰۰	۱۸,۰۸۴,۰۰۰	۰
	وزارت امور خارجه	۶۴,۰۰۰	۰	۶۴,۰۰۰	۱۸,۰۰۰,۰۰۰		۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۸,۰۶۴,۰۰۰	
۱۳۰۳۰۱	درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات، اماکن و فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی)	۵۹,۰۰۰	۰	۵۹,۰۰۰	۰	۰	۰	۵۹,۰۰۰	۰
۱۴۰۱۰۹	درآمد حاصل از خدمات کنسولی				۱۸,۰۰۰,۰۰۰		۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	
۱۴۰۲۰۳	درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب، نشریات و واگذاری آنها	۵,۰۰۰	۰	۵,۰۰۰				۵,۰۰۰	
۱۰۷۰۰۶	مرکز آموزش روابط بین‌الملل				۲۰,۰۰۰		۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	
۱۴۰۱۰۳	درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی				۲۰,۰۰۰		۲۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰	

البته در جدول ۵ ماده‌واحد نیز به موضوع درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی برحسب قسمت، بخش، بند، اجزا در سال ۱۳۹۹ به درآمد ملی اختصاصی حاصل از خدمات کنسولی وزارت امور خارجه اشاره شده که مبلغ آن معادل ۱۸,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال تعیین شده است. اما به درآمدهای دیگر وزارت امور خارجه که در پیوست ۲ لایحه (جدول فوق) آمده، اشاره‌ای نشده است.

در پیوست ۳ لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی وابسته به دولت به انضمام برنامه، فعالیت و بهای تمام شده و بودجه مناطق آزاد تجاری-صنعتی است و بنابراین به اعتبارات وزارت امور خارجه اشاره نشده است. در پیوست ۴ نیز مصارف وزارت امور خارجه برحسب برنامه و خروجی تعیین شده که شرح کلی برنامه‌های این وزارتخانه در قالب جدول زیر قابل ارائه است.

جدول ۵. مصارف وزارت امور خارجه بر حسب برنامه و خروجی

(میلیون ریال)

شماره برنامه	شرح دستگاه / برنامه / خروجی	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۲۱,۴۷۷,۶۹۸
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی	۵,۳۱۲,۶۷۵
۱۰۰۲۰۰۹۰۰۰	برنامه حمایت و استیفای حقوق ایرانیان خارج از کشور و جلب مشارکت آنها در توسعه ملی	۴,۴۰۶,۷۷۴
۱۰۰۲۰۴۸۰۰۰	برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی	۵,۶۳۴,۵۲۶
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۰	برنامه توسعه دولت الکترونیک	۲۰,۹۶۸
۱۰۰۲۱۰۳۰۰۰	برنامه تنظیم و توسعه روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه) و نهادهای بین‌المللی	۶,۱۰۲,۷۵۵
۱۰۷۰۰۲	وزارت امور خارجه – همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۱۰۰,۰۰۰
۱۰۰۲۰۵۳۰۰۰	برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف	۱۰۰,۰۰۰
۱۰۷۰۰۴	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۰۰۲۰۲۴۰۰۰	برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی – پرداخت حق عضویت	۴,۰۰۰,۰۰۰
۱۰۷۰۰۶	مرکز آموزش روابط بین‌الملل	۳۴,۴۸۰
۱۸۰۳۰۰۱۰۰۰	برنامه آموزش نیروی انسانی متخصص	۳۲,۴۸۰
۱۸۰۵۰۰۳۰۰۰	برنامه پژوهش‌های توسعه‌ای دانشگاهی	۲,۰۰۰

۲. مقایسه بودجه وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور

برای ارزیابی بهتر اعتبارات تخصیص یافته به وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، ضروری است تا اعتبارات فوق با بودجه تخصیص یافته به این نهاد در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ مقایسه شود. البته ذکر این نکته حائز اهمیت است که ارقام مصوب در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور الزاماً به‌طور کامل به دستگاه‌ها اختصاص داده نشده است.

خلاصه بودجه وزارت امور خارجه و زیرمجموعه‌های آن مندرج در جدول ۱-۷ ماده واحده لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور، با اعتبارات این وزارتخانه در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ را می‌توان براساس جدول ۶ مورد مقایسه قرار داد.

جدول ۶: مقایسه اعتبارات هزینه‌ای وزارت امور خارجه در لایحه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

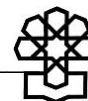
(میلیون ریال)

کد دستگاه	عنوان	لایحه بودجه ۱۳۹۹	قانون بودجه ۱۳۹۸	درصد رشد
۱۰۷۰۰۰	وزارت امور خارجه	۲۵,۶۱۲,۱۷۸	۲۱,۸۱۷,۸۶۰	۱۷/۳۹
۱	وزارت امور خارجه	۲۱,۴۷۷,۶۹۸	۱۹,۴۹۱,۰۰۰	۱۰/۱۹
۲	وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
۳	سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۹۳۲,۵۰۰	۱۰۶/۹۸
۴	مرکز آموزش روابط بین‌الملل	۳۴,۴۸۰	۳۹,۳۶۰	-۱۲/۳۹
۵	وزارت امور خارجه - هزینه‌های ضروری نمایندگی‌های خارج از کشور	----	۲۵۵,۰۰۰	

مقایسه اعتبارات هزینه‌ای تخصیص یافته به وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون سال ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که بودجه این وزارتخانه در این بخش در مقایسه با سال قبل ۱۷/۳۹ درصد افزایش داشته است. شایان ذکر است ارقام مقایسه شده در اینجا تنها شامل مجموع اعتبارات هزینه‌ای عمومی و اختصاصی وزارت امور خارجه در لایحه ۱۳۹۹ و قانون ۱۳۹۸ است و شامل تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این وزارتخانه نمی‌شود. این درحالی است که مجموع اعتبارات هزینه‌ای وزارت امور خارجه و اعتبارات مربوط به تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این وزارتخانه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور به رقمی معادل ۲۸,۳۵۲,۸۸۶ میلیون ریال بالغ می‌شود. مقایسه این رقم با رقم مندرج در قانون بودجه ۱۳۹۸ (بخش وزارت امور خارجه) نشان می‌دهد که مجموع اعتبارات هزینه‌ای و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای این وزارتخانه نسبت به سال گذشته رشدی معادل ۶/۳۳ درصد داشته است.

نکته قابل توجه در اینجا این است که یکی از ردیف‌های بودجه‌ای زیرمجموعه وزارت امور خارجه در سال‌های گذشته به هزینه‌های ضروری نمایندگی‌های خارج از کشور اختصاص داشت که در لایحه بودجه امسال این ردیف حذف شده است. به‌علاوه اینکه «سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات»، افزایش بیش از دو برابری داشته است که شرح تغییرات آن در جدول ۹ ذیل تغییرات برنامه‌های مصوب وزارت امور خارجه آمده است.

مقایسه اعتبارات طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای نیز در لایحه بودجه ۱۳۹۹ با قانون بودجه ۱۳۹۸ نشان می‌دهد که اعتبار «برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی» نسبت به سال گذشته کاهش ۷۷/۲۹ درصدی داشته است. بخش عمده این کاهش، ناشی از حذف اعتبار تملک دارایی‌های وزارت امور خارجه در ردیف‌های «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور»، «تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور»، «خرید ساختمان‌های استیجاری نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور»، «احداث دفتر،

اقامتگاه و مهمانسرای سفارت جمهوری اسلامی ایران - دمشق»، «احداث و تکمیل ساختمان ۱۴ نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور» و «احداث دفتر نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در ژنو» برای سال ۱۳۹۹ بوده است. اما اعتبار تملک دارایی‌های سرمایه‌ای برنامه فوق، در ردیف‌های «تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات» و «تعمیرات اساسی ساختمان‌ها» به ترتیب ۳۳/۳۳ و ۴۸/۹۳ درصد افزایش داشته است. به علاوه اینکه ردیف اعتبار «گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت امور خارجه» ذیل «برنامه توسعه دولت الکترونیک» نیز در لایحه بودجه ۱۳۹۹ بیش از یک‌ونیم برابر شده است. جزئیات مقایسه‌ای اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌ها در جدول ۷ آمده است:

جدول ۷. مقایسه اعتبار طرح‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای وزارت امور خارجه در سال ۱۳۹۹

(میلیون ریال)

با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

شماره طبقه‌بندی قدیم و جدید	عنوان	مصوب ۱۳۹۸	برآورد ۱۳۹۹	درصد رشد
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۰	برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی	۸۳۷,۰۰۲	۱۹۰,۰۰۸	-۷۷/۲۹
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۱	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱۰۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۲	تعمیرات اساسی نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۱۴۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۰۷۰۰۳	خرید ساختمان‌های استیجاری نمایندگی‌های جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۹۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۱	احداث دفتر سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران - هرات	۱	۱	۰
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۲	احداث دفتر، اقامتگاه و مهمانسرای سفارت جمهوری اسلامی ایران - دمشق	۶۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۳	احداث دفتر سفارت جمهوری اسلامی ایران - مانیل	۱	۱	۰
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۷	احداث و تکمیل ساختمان ۱۴ نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در خارج از کشور	۲۷۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۵۴۰۰۹	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات	۹۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰	۳۳/۳۳
۱۰۰۲۰۵۴۰۱۱	تعمیرات اساسی ساختمان‌ها	۴۷,۰۰۰	۷۰,۰۰۰	۴۸/۹۳
۱۰۰۲۰۵۴۰۱۸	احداث دفتر نمایندگی جمهوری اسلامی ایران در ژنو	۴۰,۰۰۰	۱	-۹۹/۹۹
۱۰۰۲۰۵۴۰۱۰	تأمین تجهیزات و ماشین‌آلات آموزشی و کمک آموزشی - مرکز آموزش روابط بین‌الملل	۷۰۰	۷۰۰	۰
۱۰۰۲۰۵۷۰۰۴	گسترش فناوری ارتباطات و اطلاعات در وزارت امور خارجه	۹,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰	۱۵۶۶/۶۶

مقایسه درآمدهای وزارت امور خارجه در لایحه بودجه ۱۳۹۹ کل کشور و قانون بودجه ۱۳۹۸، نشان می‌دهد که «درآمدهای حاصل از خدمات کنسولی» این وزارتخانه ۸۰ درصد افزایش داشته و دو ردیف درآمدی شامل «درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (ازجمله امکانات، اماکن و

فضاهای آموزشی، فرهنگی، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی» و «درآمد حاصل از چاپ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها» به لایحه بودجه ۱۳۹۹ اضافه شده است، حال آنکه در قانون بودجه ۱۳۹۸ این دو ردیف درآمدی وجود نداشت. «درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی» نیز در مرکز آموزش روابط بین‌الملل ۲۰ درصد کاهش داشته است که جزئیات آن در جدول ذیل ارائه شده است:

جدول ۸. مقایسه درآمدها، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی

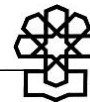
وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

عنوان	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	قانون بودجه سال ۱۳۹۸	درصد رشد
وزارت امور خارجه	۱۸,۰۸۴,۰۰۰	۱۰,۰۲۵,۰۰۰	۸۰/۳۸
وزارت امور خارجه	۱۸,۶۴,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۶/۴
درآمد حاصل از خدمات کنسولی	۱۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۰
درآمدهای حاصل از اجاره ساختمان‌ها و اراضی (از جمله امکانات ، اماکن و فضاهای آموزشی ، فرهنگی ، هنری و ورزشی کلیه دستگاه‌های اجرایی	۵۹,۰۰۰	---	--
درآمد حاصل از چاپ ، توزیع و فروش کتب و نشریات و واگذاری آنها	۵,۰۰۰	---	--
مرکز آموزش روابط بین‌الملل	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	-۲۰
درآمد حاصل از خدمات آموزشی و فرهنگی	۲۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰	-۲۰

همچنین مقایسه اعتبارات مربوط به برنامه‌ها و فعالیت‌های وزارت امور خارجه براساس پیوست ۴ لایحه بودجه ۱۳۹۹ کل کشور و قانون بودجه ۱۳۹۸ ، دربرگیرنده نکات مهمی به شرح ذیل است:

در برنامه «ارائه و بهبود خدمات کنسولی»، دو ردیف برنامه‌ای که در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ تحت عناوین «ارائه خدمات به ایرانیان خارج از کشور» و «انجام امور مربوط به امور اجتماعی، احوال شخصیه، گذرنامه، صدور روادید و تابعیت» و «تسجیل اسناد تجاری» وجود داشت، حذف شده و ردیف جدیدی با عنوان «ارائه خدمات کنسولی از طریق نمایندگی‌های خارج از کشور» ذیل برنامه مذکور اضافه شده است. ردیف «ارائه خدمات کنسولی و فرهنگی و اقتصادی از طریق نمایندگی داخل کشور» نیز کاهش ۹۵ درصدی داشته است.

همچنین برنامه «استیفای حقوق اتباع ایرانی و حمایت از ایرانیان در راه‌مانده» در قانون بودجه سال ۱۳۹۸، با عنوان جدید «برنامه حمایت و استیفای حقوق ایرانیان خارج از کشور و جلب مشارکت آنها در توسعه ملی» در لایحه بودجه ۱۳۹۹ آمده است. ذیل همین برنامه، ردیف جدیدی با عنوان «جلب مشارکت ایرانیان مقیم خارج از کشور» اضافه شده است.

در قانون بودجه ۱۳۹۸ دو برنامه «تنظیم و توسعه روابط با نهادها و سازمان‌های بین‌المللی» و برنامه «گسترش و تقویت روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه)» به‌صورت مجزا از یکدیگر و هر کدام دارای ردیف‌های جداگانه ارائه شده بودند. برنامه «تنظیم و توسعه روابط با نهادها و سازمان‌های بین‌المللی» شامل دو ردیف «ایجاد وحدت رویه تعاملات با دستگاه‌های دیگر» و «همکاری و تعامل با سازمان‌های بین‌المللی» و برنامه گسترش و تقویت روابط با کشورها، شامل سه ردیف «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه آمریکا و اروپا»، «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه خاورمیانه عربی و آفریقا و خلیج فارس» و «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه شرق، غرب آسیا و اقیانوسیه و مشترک‌المنافع و قفقاز» بودند. اما دو برنامه مذکور در لایحه بودجه ۱۳۹۹ با یکدیگر ادغام شده‌اند. براساس این، ذیل عنوان «برنامه تنظیم و توسعه روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه) و نهادهای بین‌المللی» سه ردیف کلی «موافقتنامه‌ها، تفاهمنامه‌های سیاسی و امنیتی»، «تعاملات دوجانبه و چندجانبه» و «تعامل با سازمان‌های بین‌المللی» تعیین و بودجه مربوط به هر یک از آنها مشخص شده است.

همچنین در بخش «سه‌میه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات»، برنامه «تقویت مناسبات بین‌المللی»، ردیفی با عنوان «استفاده از ظرفیت سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی برای توسعه کشور» وجود داشت که در لایحه امسال چنین عنوانی حذف و به‌جای آن ردیفی با عنوان «پرداخت حق عضویت» درج شده است. ازجمله دیگر تغییرات در برنامه‌های وزارت امور خارجه می‌توان به برنامه «ارائه خدمات فرهنگی به دانشجویان» ذیل مرکز آموزش روابط بین‌الملل اشاره کرد که در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ ردیفی با عنوان «برگزاری همایش و اردوهای فرهنگی و تفریحی و زیارتی» در آن وجود داشت، اما در لایحه بودجه ۱۳۹۹ این ردیف حذف شده است. همچنین برنامه «پیشبرد دیپلماسی عمومی» که در قانون بودجه ۱۳۹۸ در ذیل برنامه «تقویت مناسبات بین‌المللی» مطرح شده بود، در لایحه امسال حذف شده و اعتباری به آن تخصیص داده نشده است.

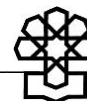
اعتبارات تخصیص یافته برای هر یک از برنامه‌های فوق و مقایسه آنها با قانون بودجه سال ۱۳۹۸، به تفصیل در جدول ۹ مورد اشاره قرار گرفته است:

جدول ۹. مقایسه مصارف دستگاه وزارت امور خارجه برحسب برنامه و فعالیت

(میلیون ریال)

در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ با قانون بودجه سال ۱۳۹۸

عنوان	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	قانون بودجه سال ۱۳۹۸	درصد رشد
۱. وزارت امور خارجه	۲۱,۴۷۷,۶۹۸	۱۹,۴۹۱,۰۰۰	۱۰/۱۹
برنامه ارائه و بهبود خدمات کنسولی	۵,۳۱۲,۶۷۵	۵,۷۴۲,۴۹۴	-۷/۴۸
ارائه خدمات کنسولی از طریق نمایندگی‌های خارج از کشور	۵,۲۶۲,۶۷۵	---	---
ارائه خدمات کنسولی و فرهنگی و اقتصادی از طریق نمایندگی داخل کشور	۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	-۹۵
ارائه خدمات به ایرانیان خارج از کشور	---	۱,۲۰۰,۰۰۰	---
«انجام امور مربوط به امور اجتماعی، احوال شخصیه، گذرنامه، صدور روادید و تابعیت» و «تسجیل اسناد تجاری»	---	۳,۵۴۲,۴۹۴	---
برنامه حمایت و استیفای حقوق ایرانیان خارج از کشور و جلب مشارکت آنها در توسعه ملی	۴,۴۰۶,۷۷۴	۱,۶۶۳,۱۹۱	۱۶۴/۹۵
پیگیری و حمایت از حقوق اتباع ایرانی	۲,۲۰۳,۳۸۷	۱,۶۶۳,۱۹۱	۳۲/۴۷
جلب مشارکت ایرانیان مقیم خارج از کشور	۲,۲۰۳,۳۸۷	---	---
برنامه تنظیم و توسعه روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه) و نهادهای بین‌المللی	۶,۱۰۲,۷۵۵	۷,۰۵۵,۹۵۵	-۱۳/۵
موافقتنامه‌ها، تفاهمنامه‌های سیاسی و امنیتی	۲,۰۳۴,۲۵۲	---	---
تعاملات دوجانبه و چندجانبه	۲,۰۳۴,۲۵۲	---	---
تعامل با سازمان‌های بین‌المللی	۲,۰۳۴,۲۵۱	---	---
برنامه تنظیم و توسعه روابط با کشورها و نهادهای بین‌المللی	---	۲,۶۴۰,۵۲۸	---
ایجاد وحدت رویه و تعاملات با دستگاه‌های دیگر	---	۱,۵۴۰,۰۰۰	---
همکاری و تعامل با سازمان‌های بین‌المللی	---	۱,۱۰۰,۵۲۸	---
برنامه گسترش و تقویت روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه)	---	۴,۴۱۵,۴۲۷	---
تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه آمریکا و اروپا	---	۱,۴۴۵,۴۲۷	---
تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه خاورمیانه عربی و آفریقا و خلیج فارس	---	۱,۴۸۰,۰۰۰	---
تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه شرق، غرب آسیا و اقیانوسیه و مشترک‌المنافع و قفقاز	---	۱,۴۹۰,۰۰۰	---
برنامه هماهنگی روابط اقتصادی خارجی	۵,۶۳۴,۵۲۶	۵,۰۰۷,۷۴۳	۱۲/۵۱
حمایت از اهداف اقتصادی کشور و تقویت دیپلماسی اقتصاد مقاومتی	۵,۶۳۴,۵۲۶	۵,۰۰۷,۷۴۳	۱۲/۵۱
برنامه توسعه دولت الکترونیک	۲۰,۹۶۸	۲۱,۶۱۷	-۳
ارائه خدمات کنسولی الکترونیک	۲۰,۹۶۸	۲۱,۶۱۷	-۳
۲. وزارت امور خارجه - همکاری‌های اقتصادی بین‌المللی	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
برنامه کمک‌های توسعه‌ای به کشورهای هدف	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
حمایت از اهداف اقتصادی کشور و تقویت دیپلماسی اقتصاد مقاومتی	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰	۰
۳. سهمیه حق عضویت و کمک دولت ایران بابت مخارج سازمان ملل متحد و سایر سازمان‌های بین‌المللی و تعهدات	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۹۳۲,۵۰۰	۱۰۶/۹۸
برنامه تقویت مناسبات بین‌المللی	۴,۰۰۰,۰۰۰	۱,۹۳۲,۵۰۰	۱۰۶/۹۸
استفاده از ظرفیت سازمان‌ها و نهادهای بین‌المللی برای توسعه	---	۱,۹۳۲,۵۰۰	---

عنوان	لایحه بودجه سال ۱۳۹۹	قانون بودجه سال ۱۳۹۸	درصد رشد
کشور			
پرداخت حق عضویت	۴,۰۰۰,۰۰۰	---	---
۴. مرکز آموزش روابط بین الملل	۳۴,۴۸۰	۳۹,۳۶۰	-۱۲/۳۹
برنامه آموزش کارشناسی ارشد	۳۲,۴۸۰	۱۰,۰۰۰	۲۲۴/۸
اجرای دوره های کارشناسی ارشد	۳۲,۴۸۰	۱۰,۰۰۰	۲۲۴/۸
برنامه ارائه خدمات فرهنگی به دانشجویان	---	۲۵,۳۰۰	---
برگزاری همایش و اردوهای فرهنگی و تفریحی و زیارتی	---	۲۵,۳۰۰	---
برنامه پژوهش های توسعه ای دانشگاهی	۲,۰۰۰	۴,۰۶۰	-۵۰/۷۳
تألیف و چاپ کتاب در امور بین الملل، سیاسی و کنسولی	۲,۰۰۰	۴,۰۶۰	-۵۰/۷۳
۵. وزارت امور خارجه - هزینه های ضروری نمایندگی های خارج از کشور	---	۲۵۵,۰۰۰	---
برنامه تقویت مناسبات بین المللی	---	۲۵۵,۰۰۰	---
پیشبرد دیپلماسی عمومی	---	۲۵۵,۰۰۰	---

۳. تحلیل و ارزیابی

۱. مقایسه اعتبارات تخصیص یافته به وزارت امور خارجه در لایحه برنامه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور در قیاس با بودجه مصوب این وزارتخانه به نحوی که در قانون بودجه سال ۱۳۹۸ منعکس شده است در بخش اعتبارات هزینه ای (بدون در نظر گرفتن اعتبارات مربوط به تملک دارایی های سرمایه ای) از افزایش ۱۷/۳۹ درصدی بودجه وزارت خارجه نسبت به سال گذشته حکایت دارد. این امر مؤید آنست که روند رشد سالیانه اعتبارات این وزارتخانه برخلاف سال گذشته به شرایط متعارف و معمولی که تا پیش از سال ۱۳۹۸ جریان داشت بازگشته است. درحالی که تا سال گذشته افزایش بودجه وزارت خارجه در یک محدوده مشخص محقق می شد، اعتبارات این نهاد در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ با فرا رفتن از این قاعده، رشد بیش از ۴۳ درصدی را تجربه کرد. این درحالی است که درصد افزایش بودجه نهاد اصلی حوزه روابط خارجی کشور به طور میانگین کمتر از ۲۰ درصد بود. بدین ترتیب افزایش ۱۷ درصدی اعتبارات وزارت خارجه حاکی از آن است که روند سابق رشد اعتبار این نهاد برای سال ۱۳۹۹ نیز تکرار شده است. البته باید خاطرنشان کرد که این افزایش تنها براساس محاسبه اعتبارات هزینه ای این وزارتخانه نسبت به سال قبل صورت گرفته است حال آنکه اضافه کردن ارقام مربوط به تملک دارایی های سرمایه ای آن، رشد اعتبارات آن را تنها تا ۶/۳۳ درصد تأیید می کند.

۲. درخصوص افزایش بودجه وزارت خارجه نسبت به سال قبل به این نکته نیز باید توجه داشت که به طور طبیعی اعتبارات بسیاری از دستگاه های کشور با توجه به در نظر گرفتن متغیر تورم و افزایش بهای کالاها و خدمات در کشور با درصدی از رشد مواجه شده است و طبعاً وزارت امور خارجه نیز مستثنا از این قاعده نیست. با این حال باید در نظر داشت که وزارت امور خارجه در بحث اعتبارات

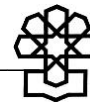
سالیانه خود با چالش مهم تحریم نیز مواجه است. هر چند موضوع تحریم کم و بیش اعتبارات همه دستگاه‌ها را تحت تأثیر قرار می‌دهد، اما نوع مأموریت‌ها و فعالیت‌های وزارت امور خارجه که عمدتاً جنبه فرامرزی دارد بیش از هر نهاد دیگری هزینه تحریم را برای این دستگاه مضاعف می‌کند. این مسئله بستر توجیهی افزایش بودجه وزارت خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور را تقویت و امکان دفاع از آن را بیشتر می‌کند. به‌ویژه آنکه تحریم‌ها، محدودیت‌های جدی از حیث نقل و انتقال مالی و ارسال پول برای نمایندگی‌های سیاسی ایران در خارج از کشور ایجاد می‌کند.

۳. در عین حال باید به این نکته نیز توجه داشت که نوسانات بازار ارز و محدودیت‌های مربوط به تخصیص ارز دولتی خواه ناخواه هزینه‌های وزارت امور خارجه را که بخش عمده‌ای از فعالیت‌های آن متکی به ارز بین‌المللی است افزایش می‌دهد.

۴. با توجه به شرایط اقتصادی خاص کشور و استمرار تحریم‌های ظالمانه آمریکا انتظار آن است که همه دستگاه‌ها نسبت به توجه به الزامات اقتصاد مقاومتی و کاهش هزینه‌ها اهتمام خاصی داشته باشند. به‌نظر می‌رسد در تنظیم بودجه وزارت امور خارجه برای سال ۱۳۹۹ نیز به این مقوله توجه شده است. بر اساس این، همچنان که جدول ۷ این گزارش نشان می‌دهد وزارت امور خارجه در بخش مربوط به هزینه‌های طرح‌های تملک سرمایه‌ای خود عمدتاً روند صرفه‌جویی و کاهش هزینه‌ها را در پیش گرفته است.

۵. ازجمله وظایف مهم و مبرم وزارت امور خارجه در دوره بازگشت و تشدید تحریم‌ها موضوع تقویت دیپلماسی اقتصادی است. پیگیری موفق این امر از طریق ایجاد و توسعه فضاهای تنفس جدید اقتصادی در عرصه بین‌المللی می‌تواند در کاستن از بار فشار ناشی از تحریم‌ها تأثیرگذار باشد. طبعاً پیگیری و اجرای دیپلماسی اقتصادی موفق نیازمند تخصیص منابع و اعتبارات مکفی و متناسب است. با این حال ارقام در نظر گرفته شده برای این مأموریت وزارت امور خارجه از چنین تناسبی حکایت ندارد. ضمن اینکه برنامه‌های مرتبط با توسعه دیپلماسی اقتصادی نسبت به قانون بودجه سال ۱۳۹۸ در ردیف مربوط به برنامه «حمایت از اهداف اقتصادی کشور و تقویت دیپلماسی اقتصاد مقاومتی» که در ذیل برنامه «هماهنگی روابط اقتصادی خارجی» قرار دارد تنها رشد ۱۲ درصدی را تجربه کرده و افزایش آن رقم نه چندان قابل توجه ۶۲۶،۷۸۳ میلیون ریال را شامل می‌شود.

۶. نکته دیگر درخصوص لایحه برنامه بودجه سال آینده این است که برنامه‌های وزارت امور خارجه که براساس آنها اعتبارات این وزارتخانه تعیین شده است به نسبت سال گذشته برنامه‌های کلی‌تری محسوب می‌شوند. این درحالی است که درج عناوین تخصصی‌تر متناسب با کارکردها و مأموریت‌های این وزارتخانه ازجمله ویژگی‌های مثبت لایحه و قانون بودجه سال ۱۳۹۸ در حوزه وزارت امور خارجه بود. در لایحه بودجه‌ای که سال گذشته به مجلس ارائه شد و به تصویب رسید در ذیل «گسترش و

تقویت روابط با کشورها (دوجانبه و چندجانبه) سه برنامه «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه آمریکا و اروپا»، «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه خاورمیانه عربی و آفریقا و خلیج فارس» و «تنظیم و تحکیم مناسبات سیاسی در حوزه شرق، غرب آسیا و اقیانوسیه و مشترک المنافع و قفقاز» مورد اشاره قرار گرفته بودند، این درحالی است که در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ همه این عناوین که به واسطه تقسیم‌بندی ژئوپلیتیکی از اعتبار تخصصی برخوردار بودند، ذیل برنامه «تنظیم و توسعه روابط با کشورها» و تحت عناوین کلی نظیر «تعاملات دوجانبه و چندجانبه» مورد اشاره قرار گرفته‌اند. طبعاً ذکر عناوین کلی برای برنامه‌های مشمول دریافت بودجه، کار نظارت بر نحوه هزینه‌کرد آنها را دشوارتر می‌سازد.

۷. نکته دیگر آنکه علی‌رغم اهمیت کارزار دیپلماسی عمومی در دنیای امروز، و با وجود اینکه سرمایه‌گذاری روی این موضوع برای جمهوری اسلامی ایران در عصر تشدید تحرکات ایران‌هراسانه دشمنان منطقه‌ای و بین‌المللی از اهمیت به مراتب بالاتری برخوردار است، شاهد حذف برنامه دیپلماسی عمومی از برنامه‌های وزارت امور خارجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور و عدم تخصیص اعتبار برای آن در این لایحه هستیم. از این‌رو این سوال وجود دارد که در شرایط نیاز شدید کشور به تقویت دیپلماسی عمومی در فعالیتهای فرامرزی خود، براساس چه ملاحظات و محاسباتی اعتبار مربوط به آن از ردیف بودجه وزارت امور خارجه حذف شده است.

پیشنهاد

شرایط کشور در سال ۱۳۹۹ به لحاظ بین‌المللی شرایط خاصی خواهد بود. همچنان‌که مقام معظم رهبری تأکید کرده‌اند، روند تحریم‌ها تا چند سال آینده ادامه خواهد یافت. در این میان قابل پیش‌بینی است که رئیس‌جمهور کنونی آمریکا که با تصمیم خود برای خروج از برجام آغازگر روند بازگشت تحریم‌های ایران بود، با نزدیک شدن به موعد برگزاری انتخابات ریاست‌جمهوری این کشور در سال آینده، به‌منظور اثبات درستی تصمیم خود و تأیید کارآمدی تحریم‌ها بر حجم فشارها بر جمهوری اسلامی ایران بیفزاید تا از این طریق ایران را وادار به عقب‌نشینی در برابر آمریکا نماید. این امر می‌تواند در مبارزات انتخاباتی ایالات متحده برگ برنده‌ای را در اختیار وی قرار دهد. براساس این، قابل پیش‌بینی است که دولت آمریکا در سال آینده از یکسو بر حجم و دامنه تحریم‌های اقتصادی خود علیه ایران بیفزاید و ازسوی دیگر کارزار ایجاد ائتلاف بر ضدایران جهت تحمیل انزوای سیاسی به کشورمان را تقویت کند.

طبیعی است که در چنین شرایطی وزارت امور خارجه در چارچوب کارزار دیپلماسی اقتصادی برای کاستن از فشار تحریم‌ها می‌تواند نقش مؤثری ایفا نماید و به‌طور همزمان از طریق پویاها و

تلاش‌های دیپلماتیک در راستای خنثی‌سازی اقدامات معطوف به ائتلاف‌سازی علیه ایران گام بردارد. چنین وظیفه خطیری قطعاً نیازمند ملزوماتی است که برخورداری از منابع مالی مکفی از مهم‌ترین آنهاست. از این‌رو به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی توصیه می‌شود که در شرایط وجود محدودیت‌ها برای افزایش بودجه دستگاه‌های دولتی، حتی‌المقدور از تصمیماتی که منابع مالی وزارت امور خارجه مندرج در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور را کاهش می‌دهند، اجتناب ورزند تا این وزارتخانه بتواند به نحو بهتری به پیگیری وظایف و مأموریت‌های خطیر خود در سال آینده بپردازد.

پیشنهاد دیگر به نمایندگان محترم مجلس شورای اسلامی این است که با توجه به حذف اعتبار مربوط به موضوع دیپلماسی عمومی در ردیف بودجه وزارت امور خارجه، در فرایند بررسی و تصویب بودجه این وزارتخانه، به‌طور دقیق دلایل مربوط به این تصمیم را از مسئولان مربوطه، خاصه مسئولان سازمان برنامه و بودجه و وزارت امور خارجه جویا شده و ضرورت عدم غفلت از امر خطیر دیپلماسی عمومی در فعالیت‌های فرامرزی این وزارتخانه را مورد تأکید قرار دهند.

منابع و مأخذ

۱. قانون بودجه سال ۱۳۹۸ کل کشور.
۲. لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور.

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۶۷۸۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: بررسی لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ کل کشور ۱۲. وزارت امور خارجه

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه سیاست خارجی)

تهیه و تدوین کنندگان: مهدی امیری، سمانه احمدخان‌بیگی

ناظر علمی: سیدیونس ادیانی

ویراستار تخصصی: _____

ویراستار ادبی: _____

واژه‌های کلیدی:

۱. بودجه
۲. وزارت امور خارجه
۳. لایحه
۴. دیپلماسی اقتصادی
۵. دیپلماسی عمومی

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۲